

Forum Romanum Editio XIX: Commentarii Caesaris

46 BC

I. SALUTATIO

Favonius: Salvete, omnes! Mihi nomen est Marcus Favonius et hoc est Forum Romanum! Quid novi est hodie? Summatim praedicam: Hodie, Iulia Pauli praesente, audiemus de Iuli Caesaris *Commentariis*. Deinde Aulus Serenus nobis narrabit qualis sit tempestas hodie. Quibus dictis, Scirtus Agitator eloquetur de triumpho magnifico quem Gaius Iulius Caesar hodie Romae agit. Omnia haec—plura etiam—agentur hac editione Fori Romani. Ante omnia, autem, ecce Dictum Hodiernum!

II. DICTUM HODIERNUM

Lector: Hoc est dictum hodiernum: Hominem te memento!

III. QUID NOVI?

Favonius: Verba notanda. Et nunc videamus quid novi sit. Hodie Gaius Iulius Caesar triumphum magnificum splendidissimumque Romae agit. Ob victorias in bello Gallico atque Asiatico et Aegyptiaco Africanoque Senatus Caesari triumphos quaternos decrevit. Quia loquimur de Iulio Caesare suisque victoriis, opportunum est introducere hominem insignem hodiernum qui est cum Iulia Pauli.

IV. PERSONA NOTANDA

Iulia: Gratias, Favoni. Mecum est Aulus Hirtius, vir militaris et amicus Caesaris, qui multos annos in Gallia cum Caesare pugnabat. Multum salve, Aule Hirti!

Hirtius: Salve, Iulia Pauli. Pergratum est mihi tecum loqui de rebus gestis Iuli Caesaris in bello Gallico.

Iulia: Ergo, quia tu ipse in Gallia quattuor annos cum Caesare fuisti, quin tu narres pauca de gentibus Gallorum.

Hirtius: Ita faciam libenter. Ut Caesar suis in *Commentariis Rerum Gestarum Galliae* optime memoravit, Gallia est omnis divisa in partes tres.

Iulia: Videor mihi haec verba iam audisse.

Hirtius: Etiam. At tamen, ut dicebam, unam partem Galliae incolunt fortissimi Belgae, aliam Aquitani, tertiam Galli. De his Gallis velim pauca dicere.

Julia: Fiat, quaeso.

Hirtius: Optime. Galli, aut Celtae (nam ipsorum lingua Celtae appellantur), hanc speciem habent: sunt promisso capillo atque staturae magnae – re vera, brevitatem corporum nostrorum illi barbari contemnunt!

Julia: Iam scimus, quod sunt multi servi Gallici apud nos in Italia. Quid de aliis barbaris – id est, de Germanis et Belgis Britannisque?

Hirtius: Hi omnes inter se consuetudine differunt sed in multis aliis rebus plerumque similes sunt. Hi omnes – in primis Germani et Belgae et Britanni – sunt homines bellicosi, populo Romano inimici.

Julia: Sed plura dic, quaeso, de moribus barbarorum.

Hirtius: Ita dicam. Galli qui nostram Provinciam incolunt habent aliquid cultus atque humanitatis – exempli gratia, agri culturae student, vestimenta texta sibi induunt, et vinum bibere solent.

Julia: Nonne omnes barbari vinum bibere solent?

Hirtius: Multi barbari – in primis Britanni et Germani – lac bibere solent. Agri culturae non student, atque pellibus sunt vestiti maiorque pars eorum victus in lacte, caseo, carne consistit.

Julia: Lac bibere – quam barbaram et inhumanam!

Hirtius: Si velis inhumanitatem aspicere, respice druides!

Julia: Ita vero! Dic nobis de druidibus, si vis.

Hirtius: Dicam. Ut noster Caesar tam emendate scripsit, apud Celtas sunt druides qui rebus divinis intersunt et religiones interpretantur. Ut dictum est, haec disciplina druidum in Britannia orta est atque inde in Galliam translata.

Julia: Nonne druides sic credunt: animas non mori sed post mortem transire ad corpora alia?

Hirtius: Ita est. Druides sic persuadent quam ob rem Celtae plerumque metum mortis neglegunt.

Julia: Dum loquimur de morte, nonne Caesar in Commentariis Rerum Gestarum Galliae memorat druides de hominibus crudelissime supplicium per sacrificia sumere!

Hirtius: Numquam ego ipse sacrificia huiusmodi vidi sed multi Galli narrant druides pro victimis *homines* immolare solere.

Julia: Homines pro victimis! Monstra narras et horrendum auditu!

Hirtius: Atque visu, ut aiunt. Alii habent simulacra immani magnitudine quorum membra contexta viminibus vivis hominibus complent, quibus incensis, circumventi flamma homines exanimantur.

Julia: Immolare homines pro victimis! Horrendum! Utinam sit nobis plus temporis quod velim in primis plura audire de animalibus mirandis Hercyniae silvae...

Hirtius: ...bos unicornis cervi figura aut alces quibus sunt crura sine nodis articulisque, fortasse?

Julia: Ita vero. Mihi magnopere placeret plura audire sed, ut aiunt, tempus fugit. Gratias ergo tibi ago, Aule Hirti. Cura ut valeas. Totum est Favoni, rursus ad te!

V. TEMPESTAS HODIERNA

Favonius: Et nunc tempus est audire de tempestate hodierna. At vero Aulus Serenus abest. Hodie quia Gaius Iulius Caesar triumphum magnificum per Urbem agit, Aulus Serenus est in Foro Romano ipso – ergo eamus nunc ad Forum.

Serenus: Gratias tibi ago, Favoni! Adsum hic in Foro Romano ipso iuxta Viam Sacram!

Favonius: Quomodo res ibi se habent, Serene?

Serenus: Mirifice, Favoni, omnino mirifice! Totus populus Romanus, ut videtur, una adest ut videat hoc spectaculum gloriosum!

Favonius: At, Serene, ut tibi videtur, qualis est tempestas hodierna?

Serenus: Sol lucet et lucebit usque—maxime idoneum diem festum celebrando! Ne unicum quidem nimbium in caelo videre potes. Auspicia autem sunt bona ad tempestatem crastinam ubi Caesar ipse pro toto populo Romano convivia splendide atque munera gladiatoria munifice apparabit!

Favonius: Quin ergo pauca dicas de his rebus apud Forum.

Serenus: Libenter dicam! Vix possum memorare quanta spectacula iam viderim! Erant animalia inusitata ab omnibus regionibus Caesare superatis – ab Gallia et Asia atque Aegypto et Africa! Atque quanta spolia praedaeque opulentissima in hac pompa vidimus! Vix credibile est!

Favonius: Optime. Sed ubi est Scirtus Agitator, Serene? Nonne hic etiam adest apud forum, triumphum spectans?

Serenus: Scirtus adest prope Capitolium quo tendit pompa triumphalis. Heus Scirte, adesne?

Scirtus: Adsum, Serene, apud Capitolium quo tendit pompa triumphalis. Iam vidimus magistratus et senatores et exercitum populi Romani carmina paene obscena cantantem et “Io

trumphe!” uno ore clamantem. Nonnulli ex his militibus ferunt titulos in quibus inscribitur
“Veni, Vidi, Vici!”

Favonius: “Veni, vidi, vici!” Verba notanda. Sed quid aliud vidisti, Scirte?

Scirtus: Inter spolia et praedam multam ego ipse vidi hostes captivos in quibus erat ille Gallus
Vercingetorix, ad mortem ducendus.

Favonius: Vercingetorix ipse! Qualis est, ut tibi videtur?

Scirtus: Non tam insolens et superbus ut quondam, praesertim post hos annos multos in vinculis.
Sed tamen, mecum est hi alii captivi Galli.

Favonius: Potesne ergo cum eis colloqui?

Scirtus: Conabor. Heus, barbari, equis vestrum Latine scit?

Gallus: Paulum modo.

Scirtus: Unde venis, Galle?

Gallus: *Celtae* sumus, non Galli. Arverni sumus. Vercingetorix dux noster est.

Scirtus: *Fuit* dux vester. Vos mox servi eritis et iste Vercingetorix mox mortuus, barbare.

Favonius: Infeliciter nobis, Scirte, non est nobis multum temporis relictum. Vidistine tu
triumphatorem ipsum?

Scirtus: Etiam illum vidi. Post haec spolia et captivos et milites et spectacula omnia ecce
triumphator ipse, Gaius Iulius Caesar!

Favonius: Optime! Dic pauca, quaeso.

Scirtus: Erat tunica palmata et toga picta indutus stans in quadriga equis albis tracta! Et in eadem
quadriga, post triumphatorem ipsum, stat quidam servus, diadema super caput eius manu tenens,
et, ut dicunt, haec verba in Caesari aurem identidem insusurrabat, “Hominem te memento!”

Favonius: “Hominem te memento!” Verba etiam notanda. At tamen, nunc nobis eundem est.

Scirtus: Ergo ut dictum est in ludis scaenicis “Haec est fabula!” Ab Foro Romano nuntians, ego
sum Scirtus Agitator.

VII. VALEDICTIO

Favonius: Multas gratias vobis ago, Scirte Agitator et Aule Serene. Itaque, spectatores, totum est
ad hanc editionem Fori Romani. Gratias summas agimus et vobis feliciter eveniat. Valete omnes!